nemohl by notář po přečtení spisu dotazem u stran zjišťovati, zda-li spis souhlasí s jejich vůlí.

Spis notářský, který by stranám nebyl přečten, nemá podle mého názoru moci veřejné listiny, a je-li k jeho platnosti forma notářského spisu předepsána, jest právní jednání v něm uvedené neplatné.

V § 66. not. řádu, v němž se uvádí, že not. spis, při jehož sepsání nebylo šetřeno formálností a pravidel, nařízených v §§ 54. až 65., nemá moci veřejné listiny, § 52. not. řádu sice citován není; k odůvodnění správnosti svého tvrzení odvolávám se však na předpis § 68. lit. f) not. řádu, podle něhož na konci notářského spisu musí býti uvedeno, že spis účastníkům byl přečten, aneb vyznačeno, jakými formálnostmi podle ustanovení not. řádu čtení bylo nahraženo, jinak že spis notářský nemá moci veřejné listiny.

Nemůže-li býti not. spis straně přečten, protože jest hluchá (§ 60. not. ř.), hluchoněmá (§ 61. not. ř.) aneb nezná řeči, ve které spis byl sepsán, (§ 63. not. ř.) jsou notářským řádem zavedeny zvláštní formálnosti, jimiž čtení se nahražuje.

Změna těchto formálností mohla by se státi jedině zákonem, — jazykovým zákonem však zrušeny aneb změněny nebyly.

Zejména nebylo by je možno nahraditi podle odst. 5., čl. 8. prov. nař. ztlumočením spisu notářského stranám v jejich jazyku a potvrzením v notářském spisu, že se tak stalo a že spis notářský byl sepsán správně podle prohlášené vůle stran.

Jednak muselo by to býti výslovně notářským řádem připuštěno, mimo to čl. 8. nevztahuje se na prohlášení stran, nýbrž pouze na výpovědi svědků, stran vyslýchaných k důkazu aneb obviněných a čl. 9. neobsahuje podobného ustanovení jak odst. 5. čl. 8.

Má-li sepsán býti spis notářský s hluchým, který umí čísti, musí si hluchý spis podle § 60. not. řádu sám přečísti a na něm vlastnoručně napsati, že jej četl a že s jeho vůlí se srovnává.

Podle § 61. not. řádu musí němý anebo hluchoněmý, který umí čísti i psáti, sepsaný s ním notářský spis si sám přečísti a na něm vlastnoručně napsati, že jej četl a že s jeho vůlí se srovnává.

Tato ustanovení jsou ius cogens, a nedají se ničím nahraditi.

Nešetření jich má v zápětí, že notářský spis nemá moci veřejné listiny, a že případně jest neplatný.

S hluchým, který umí čísti a s němým aneb hluchoněmým, který umí čísti i psáti, který však není znalý jazyka státního, nemohl by v případech, kde by spis notářský musel býti sepsán pouze jazykem státním, vůbec sepsán býti spis notářský nebo not. protokol o posedním pořízení.

Ohledně posledních pořízení by si notář nemohl vypomoci ani plnomocníkem, a musel by úkon odepříti, kdyby chtěl zachovati předpisy jaz. zákona a prov. nař., což by odporovalo předpisu § 35. not. řádu, podle něhož notář nesmí mimo případy uvedené v §§ 33. a 34. odepříti úřední úkon, o nějž byl žádán.

Ježto ustanovení prvé věty §§ 60. a 61. not. ř. jsou ustanoveními specielními, není podle mého názoru podle lege lata přípustno, aby v případech, kde hluchý umějící čísti a němý aneb hluchoněmý umějící čísti i psáti, neznající však jazyk státní, s nimi byl sepsán not. spis aneb not. protokol podle druhé věty §§ 60. a 61. not. ř., tak jako kdyby čísti a pokud se týče čísti i psáti neuměli.

Byla-li ustanovení §§ 63. a 64. not. řádu § 9. jaz. zák. zrušena, — jak z některých stran bylo tvrzeno, — pak nemohl by notářský spis vůbec býti sepsán, kdyby n ě k t e r ý z účastníků neznal jazyka státního, v němž notářský spis podle hlavy I. prov. nař. musel by býti sepsán.

Ve státním jazyku by nemohl býti proto sepsán, že by nebylo možno zachovati předpisů § 52. not. řádu.

(Pokračování.)

Dr. Hugo Patsch:

Manželské společenství statků.

V praksi pozorujeme, že smlouvy tyto, dříve značně rozšířené, jsou stále řidčím a řidčím úkazem, a to nejen v krajích českých, kde vůbec není půdy pro zřizování těchto smluv, nýbrž i v krajích německých.

Nechci se zabývati historickým vývojem těchto smluv, poukazuje v bližším na velmi obšírné dílo Dra. Bruno Kafky »Die eheliche Gütergemeinschaft auf den Todesfall«, jakož i na pojednání Dra Ferdinanda Plachého v ročníku 1894 N . C. čís. 23, a vzpomínám pouze, že právu římskému útvar smluv společenství mezi manželi nebyl znám ani při matrimoniích cum manu ani iuris gentium a že smlouvy tyto jsou vesměs útvarem pozdního středověku. Středověké právo německé (partikulární) i partikulární právo české znalo již takové smlouvy, a Codex Theresianeus i zákon Josefinský stanoví normy, jichž se týkající. Zákoníky posléz uvedené, stejně jako naše dnes platné právo n e z n á zákonného společenství statkového mezi manželi, ponechávajíc jeho zřízení s m l o u v á m, zákonnou formou i věcně upraveným. Dnešní stav zákonné úpravy společenství statků mezi manželi rozeznává trojí typ:

1. Buď oba manželé zůstávají neomezenými vlastníky svého jmění, které zůstává v jejich vlastní správě (Anglie, Italie, Rumunsko);

2. neb jmění zůstává sice ve vlastnictví každého z manželů, manželi však vyhražena jest správa jmění a jemu náleží výtěžky (Německo, Švýcarsko, Polsko);

3. aneb nastává skutečně zákonné sloučení statků obou manželů (Nizozemsko, Dánsko, Norsko, Portugaly).

Ve Francii a Švédsku nastává společenství manželů k výtěžkům jmění a svršků, ve Španělsku a Uhrách k výtěžkům téhož (koakvisice).

Náš občanský zákon dotýká se společenství statků mezi manželi v hlavě 27. a v hlavě 28., jednající o společenství statků, jednak o svatebních smlouvách.

Partie tato jest z nejspornějších vzhledem k stručnosti zákonné dikce, a ne neprávem nazval Scherer své pojednání o smlouvách společenství statků mezi manželi »Die verworrene Lehre von der ehelichen Gütergemeinschaft«, Ullmann pak charakterisuje právní nejistotu v tomto oboru slovy »ein in allen Richtungen unsicheres Gebiet«.

Přes to, že někteří komentatoři i Kafka připouštějí společenství i v poměru jiném, než k jedné polovině, mám za to, že ze znění § 1234. i z pojmu společenství manželského lze společenství zříditi jen k polovici.

Vůdčí zásadou našeho zákonodárství při úpravě manželského jmění jest,

že sňatek nemění nic na vlastnických právech manželů a každý manžel zůstává vlastníkem svého jmění i jmění, jehož bylo nabyto za manželství (§ 1237.);

že manžel, který zastupuje manželku vůbec, (§ 91. a 1034.) spravuje její jmění (§ 1238. a 1239.).

Připojíme-li k uvedeným zásadám ustanovení, že manžel jest povinen manželku živiti,

že manželka má nárok po dobu vdovství na nutnou výživu, nemá-li vlastního dostačujícího jmění, načež se často v praksi zapomíná (§ 769.), po případě na obvyklé zaopatření po dobu těhotenství a po 6 neděl po úmrtí manžela (§ 1243.), konečně, že manželka má zákonné právo dědické podle §§ 757.—759. obč. zák., vyčerpali jsme veškeré předpisy, upravující majetkové poměry manželů zákonem.

Jiná úprava poměrů majetkových vyhrazena jest smlouvám svatebním, nesprávně též »manželskými« nazývaným (smlouvou manželskou jest pouze smlouva o uzavření manželství podle § 44. o. z.), demonstrative, nikoliv tedy taxative v § 1217. uvedeným, mezi nimiž na místě 4. v § 1233.—1236. jsou uvedeny i zákonné normy o společenství statkovém.

Náš zákon hodlá i smlouvy tohoto druhu vtěsnati do širšího pojmu smluv společenských podle hlavy XXVII. — § 1180.

Význam tohoto paragrafu jest velmi sporný a mám za to, že nutno mu rozuměti pouze tak, že z á s a d n ě smlouvy o společenství statkovém musí se posuzovati podle předpisů této hlavy.

Pouze smlouvy, uzavřené o statkovém společenství mezi manželi (nebo snoubenci s ohledem na budoucí jich manželství na případ smrti, pokud předmětem společenství jest jmění p ř í t o m n é i b u d o u c í, musí se posuzovati podle spec. předpisů hlavy XXVIII.

Nelze tudíž posuzovati podle ustanovení § 1233. až 1236. statkové společenství veškerého, přítomného i budoucího jmění ne mezi manželi resp. snoubenci, uzavřené, ačkoliv zákon společenství takového nezapovídá a je dopouští.

Kafka ve věci té je toho názoru, že podobné smlouvy i mezi nemanželi musí býti posuzovány podle uvedených paragrafů — viz též rozhodnutí z 28. XI. 1923 č. Rv II. 341/23 č. 2343 sb. V.

Theoreticky komentátoři různě rozlišují smlouvy společenské souhlasně s § 1176. podle toho, zahrnují-li jmění c e l é (všeobecné společenství statků), neb jeho část (částečné společenství statků),

především tedy

a) buď jmění přítomné neb budoucí,

b) nebo určitý druh věcí (vedení obchodu),

c) po případě jen jednotlivé věci.

§ 1177. interpretuje pojmy jmění společného tak, že je-li ve smlouvu společenskou pojato veškeré jmění bez bližšího označení, rozumí se tím jen jmění p ř í t o m n é.

Je-li ve smlouvu pojato také jmění budoucí, rozumí se jím pouze jmění nabyté, a to nejen nabyté výdělkem, nýbrž i způsobem lukrativním (výhrou, losem, darováním). Má-li se společenství týkati i jmění zděděného (též odkazy), nutno to ve smlouvu výslovně pojati.

Že možno ze společenství stakového i při tomto partikulárním společenství opět určité komplexy jmění neb jednotlivé objekty vyloučiti, jest nesporné a zvláštního objasnění nepotřebuje.

J m ě n í m s p o l e č e n s k ý m při všeobecném společenství statků není veškeré jmění, jsoucí ke dni dělení ve vlastnictví manželů, nýbrž pouze majetková práva manželů.

Není tedy jměním společenským předměty ex lege neb pojmově z něho vyloučené, jako právo autorské (ale jeho výkon), fideikomissní nároky, osobní služebnosti, služebnosti bydlení, užívání, výměnek, nároky alimentační, právo předkupní, zpětné koupě a vůbec práva ryze osobní.

Pokud se formy smluv společenských týká, byl stav do vydání zákona ze dne 25. července 1871 čís. 76 ř. z. potud jednotný, že nerozlišoval formy smluv společenských mezi manželi a mezi nemanželi.

Zásadně nepředpisuje zákon žádné formy, tedy obzvláště ne formy písemné, a bylo možno uzavříti smlouvu i ústně, ba i činy konkludentními.

Jelikož pak není smlouva o společenství statků i pro případ smrti posledním pořízením neb smlouvou dědickou, nevyžaduje formy posledních pořízení.

Zásadu tuto prolamuje zákon ustanovením, že smlouvy společenské, ve které jest pojato jen přítomné nebo jen budoucí jmění, nejsou platny, nebyly-li řádně popsány a zaznamenány věci, jež ta i ona strana vnesla.

Všeobecně nežádá tedy zákon nic jiného, než i n v e n t u r u věcí vnesených, resp. nevnesených. Seznam takový musí býti sepsán tak, aby tvořil plný důkaz o věcech, jichž se týká, nestačilo by tedy na př. věci zastupitelné svým pojmenováním prostě vnésti, nýbrž je nutno uvésti jejich počet, váhu; není ovšem potřebí uváděti ceny těchto věcí.

Seznam takový, který tvoří součást smlouvy, musí býti podepsán účastníky. (Dvorský dekret z 12. I. 1838 čís. 2588.)

Při realisaci smlouvy společenské vstupuje na místo předmětů prodaných jejich cena kupní, předměty zastupitelné spotřebované nahrazují se pak novými vnesenými.

Zákonem ze dne 25. července 1871 čís. 76 předepsána jest pro smlouvy svatební, tudíž také smlouvy o statkovém společenství manželů forma spisu notářského.

D ů v o d e m pro to byla jistě ta okolnost, že smlouvy všeho druhu byly mezi manželi lehkomyslně uzavírány, že předstíráno bylo uzavření smluv ve skutečnosti ani neuzavřených, smlouvy byly antedatovány a pod.

Tím, že platnost smlouvy podmíněna jest formou spisu notářského, zaručena jest bezpečnost aktu nejen pokud se týče doby uzavření, nýbrž i pokud se týče obsahu smlouvy, nehledě k nemožnosti ztráty její.

Pojem smlouvy svatební stanoví judikát čís. 166 z 10. I. 1905, nyní též rozh. z 11. IV. 1922 Rv I 182/22 č. 1618 Sb. tak, že pouze takové smlouvy pokládati jest za svatební, které směřují k uspořádání poměrů majetkových.

Není proto ve smyslu těchto rozhodnutí každý postup majetkový mezi manželi neb snoubenci smlouvou svatební, nýbrž pouze postup, jenž směřuje k úpravě majetkových poměrů manželů neb snoubenců, a proto i přes to, že pro manžela druhého podle smlouvy postupní dokonce na nemovitost právo vlastnické jest převedeno, může postupující při nedobrovolném rozvodu manželství, nemá-li žádná strana, aneb obě strany viny na rozvodu, žádati za zrušení smlouvy této a restituci (§ 1264).

Zřídí-li advokát smlouvu o postup nemovitostí mezi snoubenci pod podmínkou uzavření sňatku přes to, že musil mu býti nápadným rozdíl mezi cenou postupní a

hodnotou postoupeného, takže smlouva tato, jsouc podstatou svou smlouvou svatební, ku platnosti vyžaduje formy spisu notářského, zaviňuje neplatnost smlouvy takové a dopouští se přečinu disciplinárního. (Rozh. z 9. II. 1905 č. 12.389 ex 1904.)

Obligatorní formou spisem notářským postaráno jest dostatečně o bezpečnost aktu.

Co posud chybí, jest všeobecná veřejná p u b l i c i t a aktu, kterou předpisuje výslovně na příklad § 1435 německého o. z. a čl. 205 a další obč. zák. švýcarského, řitelstva, neb manžel na živu zůstavší na úkor dědiců takže není vyloučena možnost, že manželé na úkor vě- manžela zemřelého uzavření smlouvy o statkovém společenství může zamlčeti.

Publicitu smlouvy společenství statkového mezi manželi zápisem do rejstříku obchodního nařizuje pouze § 16. uvozovacího zák. k zák. obchodnímu se známými a tam uvedenými důsledky, že totiž účinnost smluv svatebních proti věřitelstvu počíná se teprve dnem jich registrace, při čemž v konkursu mají pohledávky věřitelstva před registrací vzniklé přednost před pohledávkami manželky ze smluv svatebních.

Že i rozvázání smluv společenských mezi manželi vyžaduje formy spisu notářského, není nijak sporno.

Rozloučení takové jest vždy možné, a nemohou mu třetí osoby (věřitelé) odporovati. (R. z. 23. VI. 1897 čís. 16.065.)

Kafka má za to, že nelze dokonce věřitelům odporovati ani rozvázání smluv společenských, pro případ úmrtí uzavřených i po úmrtí manžela — tvrzení toto pokládám však za odvážné vzhledem k ustanovením zákona odpůrčího v ohledu tom jednotné. (Kafka, Eheliche Gütergemeinschaft § 13., Burkhard, System 2. § 94., rozh. z 13. VII. 1886, odst. 33.)

Není ovšem také platna z týchž důvodů smlouva o smlouvě budoucí, není-li uzavřena formou spisu notářského (judikatura konstantní).

Spornou jest a zůstala otázka, nahražuje-li solennisace spis notářský.

Staré ročníky Not. Zeitungu jsou toho dokladem.

Poukazuji k článku notáře Fuky v č. 43. roč. 1871, Lötsche v čís. 50. téhož ročníku a číslech 22., 23., 46., 47. ročníku 1872, čís. 16. roč. 1886, Baltinestra v čís. 40. roč. 1890, čís. 34. roč. 1895, Roztočila v čís. 4., 5., 6. roč. 1897 a čís. 49. roč. 1890, Bežka z r. 1902 čís. 10, usnesení sjezdu rak. notářů z 22. IX. 1872, kteří vesměs hájí názor, že formu spisu nelze nahraditi solennisací.

Názor označený zastává Krainz, Kaserer, petice české a dolnorakouské advokátní komory, uveřejněná v právnických listech z roku 1873, sešit 16., v poslední době též Dr. Kafka, k názoru tomu kloní se konečně také praxe nejvyššího soudu.

Přecházím k zvláštním ustanovením §§ 1233—1236, jež jednají o statkovém společenství manželském.

§ 1233 stanoví všeobecně dříve již zmíněné pravidlo, že sňatkem nestává se jmění manželů společným, nýbrž jen zvláštní smlouvou, o jejichž formě bylo pojednáno. Není-li jinak smluveno, rozumí se společenství statkové vždy jen pro případ úmrtí (§ 1234).

Důsledky společenství statků jsou tyto:

1. Při společenství statků již za živa platném stávají se spolumanželé ihned vlastníky vneseného jmění.

2. Při společenství pro případ smrti vzejde p r á v o na polovici jmění společenského určitým okamžikem. Účinek uzavřené smlouvy se do té doby odkládá.

Tímto okamžikem, oním »dies a quo«, není však jenom úmrtí samo, nýbrž ještě dvě další, úmrtí na roveň postavené okolnosti, totiž na některou ze smluvních stran uvalený konkurs a rozluka manželství z viny jedné strany.

Nadejitím »dies a quo« nenabývá druhý manžel ipso facto práv vlastnických — krom případu zápisu práva věcného podle § 1236 — nýbrž pouze t i t u l u k nabytí vlastnictví, může tedy žádati za rozdělení téhož.

Titul tento ovšem nenáleží pouze manželi na živu zůstavšímu, nýbrž i dědicům manžela zemřelého.

Rozdělení provedeno bude podle § 1235 obč. zák. tak, že ze jmění společného srazí se dluhy, společné massy se týkající, zbytek pak se rozdělí na dvě stejné části.

Smlouvy o společenství statků mezi manželi zřízené jsou jednáním ú p l a t n ý m, nikoli darováním.

Důsledek toho je, že nezakládá zřízení jich povinnost podle § 785. obč. zák. vnesené do výpočtu povinného dílu konferovati. (Rozhodnutí z 15. V. 1923 čís. R II 115/23 — 2622.)

Právní povaha smluv těchto jest tato:

a) Společenství za živa.

Jím stávají se aktiva i pasiva společnými, lépe řečeno — každý ze spolumanželů m á p r á v o na zřízení spoluvlastnictví. Při nemovitostech a hypotekárních pohledávkách může každý manžel žádati převod svého vlastnictví k jedné polovině, při movitostech stačí převedení prohlášení. Předměty později nabyté přecházejí pak do spoluvlastnictví obou manželů ipso jure. Ve spoluvlastnictví musí oba manželé až do nastoupení »dies a quo« zůstati, nemohou tedy žádati faktického rozdělení dobrovolnou dražbou (r. z. 6. II. 1921, R I 1420/21).

Žádný ze spoluvlastníků nesmí svého podílu zciziti (názor Božkův v N. Z. 1893 čís. 28), naproti tomu však (Konsultation tamtéž 1901 čís. 43), stalo-li se však tak, nemůže druhý manžel bezelstnému nabyvateli nezcizitelnost namítati. Správu vede manžel, a nelze žádati za zřízení správce společného jmění, krom případu § 1241.

b) Pro případ smrti.

Společenství jest oddáleno nastoupením »dies a quo«, což možno vyjádřiti tak, že smlouvy ty do té doby nemají vůbec žádného positivního účinku. Jeden každý z manželů zůstává neomezeným vlastníkem svého i v budoucnosti nabytého jmění a může s majetkem svým jakkoliv nakládati, jej prodati, zadlužiti, darovati a pod.

Druhý manžel neručí ovšem také vůbec nijak do té doby za dluhy manžela prvého.

Manželé však jsou omezeni ve své disposici pro případ úmrtí potud, pokud jednáním takovým budoucí práva manžela druhého byla by ohrožena, takže na př. poslední pořízení, které by porušovalo společenství statkové, bylo by ohledně polovice společenské bezúčinným a proto neplatným.

Ovšem mohou změniti manželé společenství pro případ úmrtí ve společenství již za života jich platné (rozhodnutí z 22. X. 1901 uveřejněné v čís. 1. N. Z. roku 1901) a mohou — jak již bylo řečeno — vůbec společenství statkové zrušiti, aniž by tomu věřiteli mohlo býti odporováno.

Že ovšem smlouvy společenské nelze jediným manželem zrušiti, jest zřejmé.

Předměty jmění společného připadají ovšem do společenství v tom stavu, s těmi právy i povinnostmi, jak jsou ke dni »a quo« s celým svým příslušenstvím.

Úpravou dluhů společných zabývá se § 1235.

Výklad paragrafu tohoto jest vzhledem k jeho obzvláštní stručnosti velmi obtížný a názory komentatorů a jurisprudence různé.

Zásadně dlužno míti na paměti, že předpis § 1235 neupravuje poměru mezi manželi a věřiteli, nýbrž vzájemný poměr mezi manželi, takže společenství statků, jak mezi živými tak pro případ smrti, nezakládá změny v osobě zavázaného a dluh zůstává dluhem onoho z manželů, který jej učinil.

Při společenství statkovém ručí manžel s manželem druhým neomezeně a osobně — krom případu, že oba manželé za dluh společně ev. solidárně se zavázali — pouze tenkráte, vznikl-li dluh vzhledem ke správě společného jmění manželem (§ 1238), neb byl-li učiněn ku prospěchu společného majetku (§ 1235).

Podle znění § 1235 jest povinen manžel převzíti polovici dluhů manžela druhého — zákon nemá na mysli případ, že dluhy převyšují hodnotu nabyté polovice, v kterémžto případě přechází v úvahu zásada již předem vyřešená, že totiž v případě předlužení neručí manžel za manžela druhého leč věcně, totiž polovicí společných statků. Smlouvy, jež byly by uzavřeny mezi manželi na úkor věřitelstva, jsou pro ně bezúčinné.

Při společenství pro případ úmrtí nenabyl druhý manžel do »dies a quo« žádných práv ani povinností, neručí proto za manžela druhého do »dies a quo« ani osobně ani věcně.

Vzájemné postavení obou manželů po nastoupení »dies a quo« jest tedy toto:

Každý z obou manželů jest povinen, převzíti společné dluhy polovicí, nikoliv za neomezeného osobního ručení za tuto kvotu, nýbrž pouze za věcného rušení svým společenským podílem, ergo do jeho skutečné hodnoty.

Věřitelé nemohou se hojiti na jmění manžela druhého, nýbrž pouze na jmění jemu ze společenství statků připadlém, nemusí tudíž jměním svým na dluhy prvého manžela dopláceti.

Podle výminečného ustanovení čl. 8. zák. obč. manželka obchodnice ručí za dluhy obchodní veškerým jměním, bez ohledu na práva manželova, jež mu přísluší ohledně správy a požívání, a bez ohledu na jiná jeho práva, na jmění tom sňatkem jemu zřízená.

(Pokračování.)

Výtah z pamětního spisu,

podaného notářskou komorou Pražskou a Spolkem notářů čsl. ministerstvu spravedlnosti ve věci jazykového nařízení.

Ve spise tom poukazuje se zejména na následující praktické obtíže a žádá se o uvážení všech vývodů a sdělení bližšího stanoviska:

»1. Máme za to že nemůže býti sporno, že jazykový zákon a prováděcí nařízení vztahují se na veškeré listiny notářské (spisy i osvědčení v užším slova smyslu).

Podle dosud platného notářského řádu musí notář dle § 52. n. ř. notářský spis straně přečísti a se přesvědčiti, že odpovídá vůli strany.

Není-li strana mocna jazyka státního a spis notářský musí ve smyslu § 36. sepsán býti pouze v tomto jazyce (poněvadž strana není příslušníkem jazykové menšiny neb předmět není ve vztahu k okresu s kvalifikovanou jazykovou menšinou, neb notářova působnost nevztahuje se na kvalifikovaný menšinový okres), nebude strana obsahu listiny rozuměti a přečtení spisů nebude pranic platné.

Jest tu ovšem možno dle § 63. n. ř. přibrati svědky úkonu, avšak mnohdy bude za těžko nalézti svědků, kteří by byli mocni jazyka strany a mohli posouditi, zda-li vysvětlení tlumočníkem neb notářem straně dané, bylo srozumitelně straně dáno, takže přítomnost svědků úkonu nebude nic platna.

2. Případ tento bude tím závažnější, bude-li se jednati o zřízení ústní poslední vůle strany státního jazyka znalé, při níž jest požadavkem zákona a podmínkou platnosti poslední vůle, že zůstavitel musí výslovně prohlásiti, že co bylo napsáno, jest skutečně jeho pravou poslední vůlí.

Prohlášení to nebude moci učiniti, bude-li pořízení sepsáno v jazyku neznámém, a svědkové úkonu, neznalí jazyka strany, nebudou moci dosvědčiti, že projevil zůstavitel souhlas s pořízením, učiní-li projev ten v řeči jí opět neznámé.

3. Ještě hůře tomu bude při notářském spise dle § 61. sepsaném s němým neb hluchoněmým, neznalým státního jazyka. Tu měla by strana spis notářský sama si přečísti a potvrditi výslovně, že spis četla a správným uznala, což nebude moci učiniti nejsouc jazyka toho znalá.

4. Další obtíž bude osvědčovati usnesení valné hromady, jež odbývá se v jazyku menšinovém, není-li tu všech podmínek § 36. vlád. nař.

Notář vystaven jest tu nebezpečí, že třeba by měl jazykovou kvalifikaci, přece nesprávně do protokolu přeloží návrhy neb usnesení učiněná, zejména tehdá, budou-li obsahovati zvláštní technické výrazy, jež neodborníku jest těžko přeložiti.

Máme za to, že nelze tu tvrditi, že při osvědčování usnesení valných hromad jde o projev strany, jenž mohl by býti ovšem jen za předpokladu § 36. vlád. nař. pojat do protokolu v jazyce menšinovém, neboť není to projev strany vůči notáři, jakým jest podání strany, nýbrž jest to projev strany interní a dlužno proto projev ten pojati do protokolu v jazyce menšinovém.

5. Dle jazykového zákona a vlád. nař. není dovoleno žádnému notáři v naší republice s ohledem na § 36. vlád. nař. osvědčovati (sepisovati listiny a osvědčení) pouze v jazyce menšinovém a tu se může lehko státi, že spis notářský neb protokol sepsaný v jazyce státním a menšinovém nebude — pokud se tkne obou kontextů — plně souhlasiti, což zavdá mnohdy příčinu ke sporům, neboť dle vládního nařízení jsou oba kontexty původní a bude soudům za těžko rozhodnouti, který kontext jest správný.

6. Tutéž námitku nesprávnosti bude moci vznésti strana i při spise neb protokole, sepsaném pouze v jazyce státním, jehož není znalá a může tvrditi, že nedostalo se jí notářem neb tlumočníkem v jejím jazyce náležitého a správného vysvětlení.

7. Vyskýtá se dále sporná otázka, zda-li jest přípustno, aby notář při sepisování spisů neb protokolů připojil k nim přílohy, sepsané v jazyku menšinovém, když jest mu listinu sepsati pouze v jazyce státním. Otázka ta bude zejména ožehavá při osvědčování usnesení valných hromad společností, odbývajících valnou hromadu v jazyce menšinovém, když předloží a žádají za připojení listin, sepsaných v tomto jazyce. Notář nemůže tu ani přílohu tu přeložiti do státního jazyka a připojiti k protokolu, neboť by osvědčoval něco, co se s pravdou nesrovnává, neboť předložen byl nikoliv překlad, nýbrž orginiál v jazyce menšinovém.

8. Velice spornou jest otázka, jak si má počínati notář, jemuž jest úřadovati pouze v jazyce státním, obdrží-li od příslušníka jazykové menšiny nějaký příkaz osvědčení, sepsaný v jazyce menšinovém, na př. výpověď z bytu, předložení listin atd. —

Má tu notář listinu takovouto, jež obsahuje vlastně podání strany, dole I. hlavy vládního nařízení nepřípustné, poněvadž není sepsáno v jazyce státním, odmítnouti, či může je eventuelně sám předložit, připojiti k protokolu?

9. Při přísném výkladu jazykového zákona a vládního nařízení nesměl by notář ani směnku, sepsanou nikoli v jazyce státním, protestovati, je-li oprávněn osvědčovati pouze v jazyce státním.

Důsledek ten byl by dalekosáhlý a pokládáme jej za nemožný.

10. Mnozí notáři jsou oprávněni osvědčovati také v jazyku menšinovém. Někteří jsou i tlumočníky jazyků menšinových i cizích.